מגנזי המלך

עובדות מוכיחין, שסיפר רבינו בנועם שיחין, בסעודתא דחקל תפיחין

פרשת ויחי תשפ"ב לפ"ק
| גליון כ"ה |

סיפורי קודש שסיפר כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א על

הגה"ק בעל בני יששכר זי"ע

יומא דהילולא קדישא י"ח טבת

ס׳איז די יארצייט פונעם הייליגן בני יששכר, באמת, מיטן בני יששכר איז יעדער חסידיש׳ער איד א מחותן... יעדער איינער, ס׳איז נישטא קיין חסידיש׳ער איד וואס לערנט נישט קיין בני יששכר.

דער ספר בני יששכר דאס איז די אלף בית... א יום טוב, אן לערנען בני יששכר איז נישטא קיין יום טוב. דער בני יששכר איז הייליג אויף א גאנץ יאר, אויף חנוכה איז ער טאקע זייער שטארק.

דער בני יששכר איז אלט געווען אינגאנצן אכט און פופציג יאר וועו ער איז נסתלק געווארן, נ"ח שנים. ער האט אפגעשריבן א געוואלד, ס׳איז אינטערעסאנט אז אין דרך פיקודיך זיין ספר אויף מצוות האט ער טאקע געמאכט די מאמרים פונקט ביז מצוה נ"ח, ס׳איז דא נ"ח מצוות אקעגן די נ"ח שנים. אין דרך פיקודיך ברענגט ער יעדע מצוה ב׳מעשה׳ ב׳מחשבה׳ על פי ׳נגלה׳ און על פי ׳נסתר׳.

כ׳האב טאקע לעצטענס געהייסן די בחורים לערנען די הקדמה אויף דרך פיקודיך, ס׳איז א מורא׳דיגע הקדמה.

די וועלט זאגט אויך אויפן ספר ׳אגרא דכלה׳, אז ס׳איז געווען מער און ס׳איז נעלם געווארן, מ׳זעהט דאך אז אויף בראשית איז דא אסאך.

ער האט אסאך געשריבן, ער האט גערעדט מיט מענטשן און געשריבן, מענטשן זענען געקומען און גערעדט, און ער האט געשריבן, מ׳האט געזאגט אז ער האט געהאט צוויי מוחות.

*

דער הייליגער רבי ר׳ אלימלך זי"ע האט געהייסן אז מ׳זאל פארן בני יששכר געבן דעם נאמען "אלימלך" נאך זיך. די מוטער האט נישט מסכים געווען, אבער דער רבי ר׳ אלימלך האט אזוי געהאט באפוילן.

ס׳איז א אינטערעסאנטע זאך... דער הייליגער רבי ר׳ אלימלך... ער האט נישט פאר יעדן אזוי געהייסן, ער האט אוודאי געווואוסט... נאר פארן בני יששכר האט ער אזוי געהייסן.

דער בני יששכר האט געהאט טענות צו די מאמע ווייל זי האט נישט געפאלגט דעם רבין ר׳ אלימלך, און זי האט געהייסן געבן "הערש אלימלך", האט ער געזאגט "א הערש איז נישט קיין מיילעך (מלך), און מיילעך איז נישט קיין הערש", ער האט מרגיש געווען אז ווען ער הייסט ווען ׳אלימלך׳ וואלט ער געווען ווי רבי אלימלך זי"ע...

*

ער האט זייער אסאך געליטן, מורא׳דיג געליטן, ער איז געווען אין מערערע שטעט, און מ׳האט אים ארויס געווארפן, פשוט אזוי ווי איך דערציילל עס, ס׳איז אפשר נישט שיין צו זאגן, אבער דאס איז דער מציאות געווען, אין צעהן שטעט איז ער געווען רב, דריי–פיר יאר אין א שטאט און מ׳האט אים אוועק געשיקט,[1] למעשה אין אסאך פון די שטעט זענען די אייניקלעך שפעטער געווארן רבנים.[2]

דער בני יששכר איז געווען רב אין מונקאטש,[3] און מ׳האט אים איינגע׳מסר׳ט פאר די באהערדע מיט בלבולים ר"ל, און זיי האבן אים אפגע׳פסק׳עט אז מ׳וועט איהם געבן אכצן שמוץ, און מ׳וואלט אים תיכף ארויס פון שטאט!

הכלל איז דארט געווען א איד אין מונקאטש, ס׳האט אים זייער ווי געטון אז מ׳וועט שמייסן דעם רבין (הגה"ק בעל בני יששכר ז"ל) איז ער געגאנגען און זיך אנגעטוהן א בעקיטשע, בארד און פיאות האט ער דאך געהאט, און ער איז ארויפגעגאנגען אין שטאט הויז דעם לעצטן טאג וועו דער בני יששכר האט שוין געדארפט אוועקפארן און געזאגט אז ער איז דער רב און ער איז געקומען אפנעמען דעם עונש אזוי ווי אפגעשמועסט. זיי האבן אים געגומען און זיי האבן אים אפגעשמיסן אזוי ווי זיי האבן אים געהאט אפגע׳פסקענט.

וועו ער איז ארויסגעגאנגען נאכן באקומען די שמוץ, איז ער אריבערגעגאנגען צום שטוב פונעם בני יששכר, ער האט זיך נאך געוואלט געזעגענען, דער רבי פארט דאך אוועק, וועו ער איז אנגעקומען צום בני יששכר איז ער שוין געשטאנען גרייט ארויפצוגיין אויפן וואגן ארויסצופארן פון שטאט, אזוי איז דאך געווען דער פסק אז מ׳וועט איהם שמייסן און ער דארף תיכף פארלאזן די שטאט. דער איד איז אנגעקומען און ער האט זיך געוואלט געזעגענען איידער דער רבי פארט אוועק, וועו ער איז אנגעקומען און דער בני יששכר האט אים געזעהן איז ער געווארן זייער מרוגש א איד האט זיך געלאזט שמייסן פאר אים. זאגט ער אים ׳וואס ווילסטו איך זאל דיר מבטיח זיין, עשירות, אריכות ימים, גוטע קינדער?׳.

זאגט דער איד ׳דער רבי פארט דאך יעצט אוועק, איך האב יעצט נישט קיין צייט אז איך זאל זיך קענען אויסוועלן, איך דארף צייט דאס איבערצוקלערן, דער

---

1 הגה"ק בעל בני יששכר ז"ל שימש ברבנות בכמה עיירות ריבאטיטש, סטריזוב, האלישיץ, דינוב, ובשנת תקפ"ה עזב את מדינת גאליציא והתיישב במדינת אונגארין ועלה לכהן פאר בעיר מונקאטש.

2 מסופר שלפני שהבני יששכר עזב את הרבנות דעיר מונקאטש, אמר דברי תורה על הפסוק "בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו", ואכן בדיוק אחרי חמישים שנה הגיע השם שלמה לכהן ברבנות העיר מונקאטש, ושב אל אחוזתו.

3 הגה"ק בעל בני יששכר ז"ל נתקבל לאבד"ק מונקאטש בשנת תקפ"ח, ועי׳ בס׳ אגרות שפירין (אות י"א) מכתב פלא

שכ׳ הבני יששכר שכ׳ הבני יששכר בערב חג הסוכות שנת תקצ"ב מעיר דינוב לאנ"ש היקרים שבעיר מונקאטש.

כל הזכויות שמורות ©

רבי זאל איבערלאזן די אלע דריי ברכות, וואס איך וועל נישט דארפן וועל איך נאכשיקן דעם רבין...'. זאגט אים דער בני יששכר 'אזוי?! נו בין איך דיר מבטיח אלע דריי'...

ס'איז שווער צו גלייבן אז אזעלכע זאכן איז געווען אמאל ביים בני יששכר, דער ראפשיצער רב איז אמאל געווען אין א שטעטל דעמבין, און ער איז צוגעזאגט אין בית המדרש צו אפאר קינדער וואס האבן זיך געשפילט דארט, און ער האט זיי געזאגט, 'איך וויס דאך אז ענק וועלן אונטער וואקסן וועט עטץ זיין פון די ראשי קהילה, און מיין אייניקל וועט זיין דא רב, איך בעט ענק עטץ זאלטס אים נישט טשעפענען...'.[4]

*

דער בני יששכר איז געווען רב אין דינוב, ער ליגט דאך אין דינוב, סוף ימיו איז ער געווען רב אין דינוב, רבי דוד'ל דינובער איז געווען א זוהן פונעם בני יששכר און ער געווארן רב נאך אים אין דינוב, און א אידענע איז געקומען צו רבי דוד'ל דינובער און זי האט אים דערציילט אירע צרות זי האט זיך אזוי אויסגערעדט, און בתוך הדברים זאגט זי אים אז זי איז געקומען צו זיין טאטן (הגה"ק בעל בני יששכר ז"ל) און זי האט געהאט א ישועה דא, זאגט ער איהר, איר דארפט קודם וויסן אז איך בין נישט דער טאטע, זאגט זי 'אזוי, דעמאלטס גיי אים מיך אהיים, כ'האב געמיינט אז יא...'. און זי האט אים איבערגעלאזט אזוי און אוועק געפארן... האט ער געזאגט כ'האב מיך אויסגעלערנט אז ס'איז נישט אזוי גוט צו זיין קיין עניו...

*

רבי הירצקא'לע ראצפערטער איז געווען אין צאנז אמאל ראש השנה, און ער האט געוואלט זעהן וואס דער דברי חיים טוט פאר תקיעות שופר, האט ער זיך באהאלטן און געוואלט זעהן, דער דברי חיים האט נישט געזעהן וויי אזוי ער איז באהאלטן און ער קוקט אים נאך, האט ער געזעהן דארט פון זיין באהעלטעניש אז דער דברי חיים האט געלערנט בני יששכר, שפעטער ביים טיש האט דער דברי חיים געזאגט 'נארישע חסידים, וויסן זיי נישט אז איך וועל נישט לערנען פאר תקיעות שופר א ספר וואס איז נישט געמאכט געווארן מיט רוח הקודש?...'.[5]

דער דברי חיים האט אמאל געזאגט אויפ'ן בני יששכר, ער האט פארציילט אז דער רבי פון לובלין איז געגאנגן מצות באקן ערב פסח אזוי מיט די תלמידים כנהוג - דער רבי פון לובלין האט געהאט א גרויסע עבודה ביים באקן מצות ערב פסח, ער האט איינגעטיילט די מצות אזוי עקסטער, טייל האט ער גערופן 'צדיקים', 'בינונים' און 'רשעים'.[6] - און דער בני יששכר איז אויך דארט געווען אבער צום באקן איז ער נישט אנגעקומען, איז מען אים געגאנגען זוכן, האט מען געזעהן אז ער האט געלערנט רמב"ם הלכות קרבן פסח.

דברי חיים האט געזאגט אויף דעם (ברוב עוונותו) אז ער איז אויסגעוואקסן דער גרויסער בני יששכר און איך בין נעבעך וואס איך בין...

*

דער בני יששכר איז געווען ביים רבי'ן פון לובלין, און ער האט געהערט פונעם רבי'ן פון לובלין ווי ער זאגט 'ווער ס'האט נישט געגעבן קיין שלום פארן קאזשניצער מגיד, וועט ווען משיח וועט קומען נישט געבן שלום פארן מלך המשיח', ווען ער האט געהערט אזעלכע וועדטער און ער איז נאך קיינמאל נישט געווען אין קאזשניץ, האט ער געטראכט 'משיח קען דאך אנקומען יעדן טאג', האט ער זיך אויפגעהויבן אז ער גייט קיין קאזשניץ.

ער האט נישט געהאט קיין געלט, איז ער געגאנגען צופיס, און ער האט מורא געהאט צו נעכטיגן אויפן וועג, טאמער ער וועט פארשפעטיגן, ער איז מכוש נישט געשלאפן, ער זאל אנקומען קיין קאזשניץ, אזוי ער האט זיך געשלעפט, ווען ער איז אנגעקומען קיין קאזשניץ, וויל ער אריינגיין צום קאזשניצער מגיד, גייט ער אהין, ער וויל אים דאך זעהן, אבער דער קאזניצער מגיד איז געווען א חלוש, און ער איז געווען ארום געמומען מיט מענטשן, און מ'האט אים נישט צוגעלאזט, טראכט ער 'דא שטיי איך שוין אין קאזשניץ, און משיח קומט אן, וואס וועט דא זיין', ווי אזוי גיט מען זיך א עצה, ער קען זיך דאך נישט צושטופן, האט ער זיך ארום געקוקט, ביז ער האט געזעהן אין שטוב א הויכע שאפע, האט ער געטראכט אז ער וועט ארויף קריכן אויף דעם, וועט ער כאטש קענען זעהן. ווען ער איז ארויף געקראכן אויף די שאפע האט ער געזעהן דעם קאזשניצער מגיד, און דער קאזשניצער מגיד הייבט אויף זיינע אויגן, און ער זאגט אים 'בראיה בעלמא קני'.

דער בני יששכר איז אסאך געפארן קיין רימאנוב צום רבי ר' מענדעלע,[7] און קיין לובלין אויך,[8] און קיין קאזשניץ איז ער וויניגער געפארן, אזוי זעהט מען פון די מעשה.[9]

*

ביי זיין זוהן רבי דוד'ל דינובער (הגה"ק בעל צמח דוד ז"ל) איז געבוירן געווארן א זוהן, האט ער אנגעפרעגט דעם פאטער – דעם בני יששכר – וואספארא נאמען ער זאל געבן, האט ער אים געענטפערט 'עוד חזון למועד', און ביני לביני ביזן ברית איז ער נפטר געווארן, און מ'האט א נאמען געגעבן 'צבי אלימלך', דאס איז געווען דער בלאזשובער רב (הגה"ק בעל צבי לצדיק ז"ל).

---

4 ויש לציין שהרה"ק רבי ראובן בנו של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב בנו של הרה"ק מראפשיץ ז"ע היכן כאב"ד דעמבין וכן בניו אחריו עד המלחמה.

5 יש לציין שכשהגה"צ מפאיע ז"ל סיפר שפע"א שאל לרביה"ק בעל הדבר"י ז"ע על מה שכותב בספרו הקדוש ויואל משה (מאמר ג' שבועות עמ' קע"ב) אחר שמעטט דברי הבני יששכר בספרו מעין גנים, מסיים שם רבינו בזה"ל- העתקתי חלק מאריכות דבריו כי הרבה יש ללמוד מכל אלו הדברים היוצאים מלב קדוש להמתבונן בהם מהחל ועד כלה, ונודע אשר הקדוש הנ"ל היה מגדולי תלמידי הבעש"ט הק' בדורו, אשר הסכימו כולם שכל דבריו ברוח הקודש... עכלש"ק. ושאל את רבינו על מי היה כוונתו כשכתב שהסכימו כולם שדברי הבני יששכר נכתב ברוח הקודש, אז סיפר לו רבינו הסיפור המובא למעלה, ואמר שכונתו היה על הרה"ק מצאנז שהעיד שדבריו נכתבו ברוח הקודש.

6 בס' יד מאור ושמש (עמ' ש"כ) מסופר שהרה"ק ר' קלונימוס (בעל המאור ושמש) הי' נשאר כמה פעמים בלובלין על חג הפסח עם בניו, ויהי בנסוע הרה"ק רבי ארון מקראקא פעם עם אביו ללובלין, ובערב פסח אפו החסידים את המצות מצוה והניחו אותם בשק אחד, והביאום לפני החוזה והוא הושיט את ידו הקדושה לתוך השק ובחר לו מצות לצורכו, לפעמים הי' מחזיר את המצה למקומו ואומר "לאופה מצה זו יש פגם פלוני" בהכירו כח הפועל בהנפעל, ור' ארון רצה לדעת איזה מצות הוא בוחר לו, הלך וציין כל מצה ומצה שגלגל ואפה אביו ר' קלונימוס, וירא אחרי כן שהחוזה בחר לו כל המצות שגלגל אביו, ובהרגשו כי יש שבח צדיק בפת אמר באחד מהן "מצה זו הוא מלא חן ומלא אמת".

וע"ע בס' אדמור"י בעלזא (ח"א) סיפור ארוך מהרה"ק המהר"ש מבעלזא ששלח מעות בשביל מצותיו של הרבי מלובלין בשנה אחת שלא היו לו מצות בדרגת 'צדיקים'.

7 ובספריו של הבני יששכר מובאים הרבה מאמרים ששמע מרבו הק' מרימאנוב, ומציינו בתואר "כבוד אדמו"ר הרב הקדוש מוהרמ"מ זצוק"ל", ובספרו הוספות מוהרצ"א לסור מרע ועשה טוב מביא את מלחמתו של הרבי ר' מענדעלע אודות המאדעס של מלבושי נשים, וז"ל: "ודכירנא בימי בחרותי כמה התלבט כבוד אדמו"ר הרב הקדוש מוהרמ"מ זצוק"ל על עניני הלבושים וכמעט שמסר נפשו על הדבר הזה ולא עלתה בידו בעווה"ר לתקן רק בגלילות הסמוכות לקרבתו".

8 בס' דרך פיקודיך (מל"ת ל"ה) כותב המהרצ"א על רבו הק' מלובלין בזה"ל: "עיני ראו ולא זר אצל כבוד אדמו"ר הרב הקדוש מוהריע"צ זצוק"ל שהיו העינים ברשותו ואעפ"י שהי' מסתכל פנים בפנים לא ראה כי אם הנרצה לעבודת הש"י עפ"י דרכי התורה", עיי"ש.

ועי' עוד בדרך פיקודיך (מ"ע א') שכ' בזה"ל: כבוד הרב הקדוש מוהריע"צ זצוק"ל תנוח נפשו בגן אלקים שלמד זכות על ישראל, וכן היה דרכו תמיד, ובוודאי נתקבלו דבריו במתיבתא דרקיעא.

וכידוע שהרה"ק המהרצ"א קרא את ספרו בשם 'בני יששכר' עפ"י מעשה שהיה לו בנסוע להסתופף בצל רבו הק' החוזה מלובלין זי"ע, ומובא בס' בית שלמה, שפעם אחת נסע הרה"ק ר' צבי אלימלך מדינוב זצוק"ל בעל בני יששכר להרה"ק החוזה מלובלין ובהיותו בדרך נתעורר בלבבו פתאום להתבונן במקור מחצבתו מאיזה שבט הוא, והתחיל להרהר בינו לבין עצמו מדוע זה תמיד כשמגיע ימי החנוכה אני מרגיש בנפשי תוספת קדושה, והלא א"א לומר טעם הדבר, מפני שאני מצאצאי החשמונאים שהרי איננו כהן, א"כ מנין באה לי אותה ההרגשה המיוחדת בחנוכה, והחליט בדעתו שבהיותו בלובלין ישאל את רבו הקדוש על זה, ויהי בבואו לבית החוזה מלובלין, והוא עוד טרם התחיל לדבר, פתח החוזה ואמר: תדע שמקור מחצבתך הוא משבט יששכר ומה שאתה מרגיש תוספת קדושה בימי חנוכה הוא מפני שהיית אז מבית דינם של החשמונאים, ואכן מטעם זה קרא הרה"ק ר' צבי אלימלך מדינוב את ספרו בשם "בני יששכר", ע"ש באריכות.

9 ויש לציין שהבני יששכר מביא בשמו ד"ת בספריו הק', כמש"מ בספרו דרך פקודיך (מל"ת ט"ו) בזה"ל: ושמעתי מפי כבוד האדמו"ר הרב הקדוש המגיד מהר"י זצ"ל מקאזניץ וכו' עכ"ל. וכן בחידושי מהרצ"א (על זוה"ק פ' תולדות) כתב לאמור בזה"ל: ושמעתי מאת כבוד אדמו"ר הרב המגיד הק' מהר"י מקאזניץ וצוק"ל על וכו' עכ"ל. ובאגרא דכלה (פ' תשא) כתב בזה"ל: אמר אדמו"ר הרב הקדוש מהר"י מ"מ מקאזניץ וכו' עכ"ל. ועוד מזכירו בס' בני יששכר (מאמרי ר"ח מ"א ס"י ד).

כל הזכויות שמורות ©